

УДК 811.131.1:811.161.2]’25’373.21

Г. В. Трифонова

І. М. Терентьєва

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІТАЛІЙСЬКИХ ТОПОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті досліджено прийоми утворення італійських топонімів з урахуванням їх дощичності до ментальної, культурної, історичної, антропологічної, ціннісної тощо площин. Розглянуто можливі способи перекладу італійських топонімів українською мовою, визначені проблеми, пов’язані з типологічними міжмовними відмінностями, що стосуються різних мовних систем, до яких належать українська та італійська мови, запропоновано шляхи передачі італійських фонем ресурсами української мови.

Ключові слова: *топонім, ойконім, перекладацькі трансформації, етимологія топонімів, топонімія.*

DOI 10.34079/2226-3055-2021-14-24-163-170

Топоніми є дуже особливим шаром лексики, знаходячись на перехресті історії, культури та мови. Така синергія зумовлює особливий інтерес до топонімів з боку перекладознавства, оскільки часто власні назви у різних контекстах виконують змістоутворювальні функції та викликають труднощі у перекладачів при виборі стратегій відтворення. Топоніми можуть пояснювати деякі історичні події, бути пов’язаними із традиціями та звичаями – народною культурою. Процес глибинного вивчення топонімів в рамках лінгвістичних досліджень має давнє коріння і сягає ХІХ ст. (праці Ф. де Соссюра, Дж. С. Мілля, Б. Рассела тощо). Наукові дискусії точилися навколо лінгвістичної сутності власних назв, чи мають вони значення, у чому полягають їх функції, як вони залучені до системи іменника та вписуються у, так званий, «трикутник Огдена-Річардса», як відбувається сам процес «називання» тощо. Проте з плином часу кут зору на топоніми зсунувся й розширився підхід до їх аналізу з урахуванням ментальної, культурної, історичної, антропологічної, ціннісної площин. Топоніми змінюються разом із суспільством, стають своєрідним віддзеркаленням цінностей, орієнтирів, особистої або суспільної ідентичності. Топоніми належать до класу власних імен. Власні імена називають такі предмети, які є єдиними у своєму роді. Така сутність і визначає головну функцію топонімів – ідентифікувати або визначати. **Актуальність** цієї статті зумовлена потребою визначити способи відтворення італійських топонімів українською мовою з урахуванням їх змістоутворюючої та ідентифікуючої контекстуальної ролі, а також типологічних відмінностей італійської та української мовних систем. Слід звернути увагу, що питання італійсько-українського двомовного перекладу залишаються важливими, беручи до уваги те, що їх актуалізація розпочалась лише наприкінці 90-х років минулого століття. Тому спроба запропонувати шляхи перекладу італійських топонімів українською мовою знаходиться в авангарді вирішення та систематизації підходів до забезпечення якісного двомовного перекладу.

Питання топонімів в Україні досліджували Т. Р. Антонюк, С. П. Бевзенко, Є. М. Беліцька, Н. І. Бицько, Л. П. Білінська, Д. Г. Бучко, М. М. Габорак, В. О. Горпинич, О. П. Карпенко, Є. С. Отін тощо. Серед італійських дослідників слід виокремити доробок Дж. Асколі, А. Дзамбоні, Л. Кассі, С. Конті, К. Маркаті, Дж. Б. Пеллегріні тощо.

Основна увага дослідників фокусувалась на національних (українських та італійських) топонімах, способах їх утворення, етимології, вживанні тощо. Переклад топонімів розглядався у роботах І. А. Дейнека, І. В. Дейнеко, І. В. Корунця, Г. І. Олефір. До проблеми перекладу українських топонімів на германські мови звертався І. М. Дерік. Латинським топонімам частково присвячені роботи К. В. Третьякової. Північнонімецькі топоніми знаходились в полі уваги Н. В. Марченко.

Мета роботи полягає у систематизації способів та проблем перекладу італійських топонімів українською мовою. Реалізація поставленої мети передбачає визначення особливостей утворення та вживання італійських топонімів, типологічних відмінностей італійської та української мов, які впливають на вибір способів відтворення італійських топонімів, виробленні рекомендацій щодо шляхів перекладу італійських топонімів українською мовою.

Об'єктом дослідження стали італійські топоніми (ойконіми), систематизовані на офіційному ресурсі <http://www.comuni-italiani.it/> (італійські міста) (Comuni italiani, 2020). **Предмет** дослідження – способи перекладу італійських топонімів українською мовою.

Методологічну основу дослідження склали аналітичний метод (для узагальнення теоретичних підходів до розуміння сутності терміну «топонім» основних шляхів відтворення топонімів українською мовою); описовий метод (при аналізі дібраних топонімів); класифікація та групування (при роботі з вибіркою з метою її систематизації).

Академічний тлумачний словник української мови коротко роз'яснює, що топонім – це власна географічна назва. Словник лінгвістичних термінів, призначений для студентів філологічних факультетів, В. Баркасі, О. Каленюк, О. Коваленко також визначає топонім як географічну назву, пояснюючи грецьке походження терміну: від грецького *topos* – місце, місцевість і *onyma* – ім'я (Карпенко, 2004, с. 690). О. Суперанська конкретизує, то топоніми – це такі географічні назви, які обумовлені історично, соціально і культурно. Таке формулювання підкреслює зв'язок топонімів з історією, культурою, звичаями, традиціями людей, що мешкали на певній території (Суперанська, 1985). На початку досліджень природи та сутності взагалі власних назв, до яких відносяться і топоніми, існувала думка про їх «безглуздя», про існування «знаків без значень». Її висловив Дж. С. Мілль, наголошуючи на тому, що власні назви закріплювались за предметами й не набували жодного значення, використовуючись лише з метою вирізнення предметів один від одного. Результатами більш пізніх досліджень стали вже зрілі формулювання, які залучали власні назви до референційного процесу, у якому брали участь референт, тобто об'єкт, з яким могла асоціюватись власна назва. Це означає, що власні назви служать для передачі значень (Conti, 2018).

Називання географічних об'єктів, як і будь-яких інших реалій, відбувається через здатність зчитувати мовний номінативний код. Даючи назву або ім'я, людина, що належить до певної мовної спільноти, звертатиметься до слів і традицій своєї рідної мови (Селіванова, 2008).

В італійській мовознавчій традиції інтерес до топонімів з'явився досить давно. Першим італійським дослідником, сферою наукових інтересів якого стали топоніми, був п'ємонтський лінгвіст Дж. Флекія, який працював у другій половині XIX століття. Він робив особливий акцент на взаємозв'язку мови й культури в Італії та був першим, хто використав термін «топонімастика» у листі до Граціадіо Ісає Асколі у 1871 р., говорячи про італійські топоніми (Marcato, 1994). Важливим для дослідження сутності топонімів є також вся доступна історична документація, яка здатна враховувати зміни мовних варіантів у часі та просторі. Необхідно знати географічні особливості та історію

місцевості, характеристики та мовну історію території. Географічні назви можна розділити на дві великі групи: перша включає імена, успадковані від попередньої мови, а друга – ті, що були створені в різний час людьми, які все ще проживають на даній території, і тому їх можна пояснити за допомогою мови. Стародавні топоніми, про існування та використання яких свідчать класичні джерела, часто відносяться до мов давніх народів, пралатинів, про яких наявна лише фрагментарна неповна інформація. Стародавня назва Болоньї, Фелсіна (*Felsina*), сягає часів етрусків. Вважається, що цей топонім збігається з антропонімічною формою *felznal* (знатний), яка зустрічалась в епіграфах, і у свою чергу була пов'язана з топонімом Велцна (*Velzna*), сьогоднішня Болсена (*Bolsena*) (Pellegrini, 2008). Загалом численними є топоніми, які належать до пралатинського субстрату – від мови кельтів на півночі Італії до грецької часів колонізації на півдні Італії, Сицилії та частини Сардинії. По всій Італії представлена така категорія топонімів, які походять від латинського власного імені особи та можуть вживатися з різними суфіксами. Найбільш продуктивним був суфікс *-anus*. Наприклад, Маріано (*Mariano*) або Марано (*Marano*) (залежно від фонетичних змін) походить від імені Маріуса (*Marius*), який відображає приналежність місця до цієї особи, тобто закріплена за Маріусом (Enciclopedia Treccani, 2020). Топоніми здатні задокументувати впливи різних народів, що прибули до Італії та перебували на її території, переважно готів та лангобардів. Наприклад, такі топоніми, як (*Castello di Gòdego* (Тревизо), *Gòdega di Sant'Urbano* (Тревизо), *Gòito* (Мантуя), *Montegodi* (Верона) свідчать про вплив етнічних готів. У деяких італійських регіонах зустрічаються топоніми, що стосуються мовних шарів, які притаманні лише конкретній території, наприклад, арабського на Сицилії, словенського в Фріулі, хорватського в регіонах Аbruццо, Молізе та Апулія (Enciclopedia Treccani, 2020).

У спробах класифікувати топоніми, окрім традиційних підходів на основі лексико-семантичного критерію, слід звернути увагу на морфологічний та словотвірний, які яскраво характеризують особливості утворення італійських топонімів. Серед найпоширеніших суфіксів, які вживаються в італійських топонімах слід виділити: *-ano*, латинського походження (топоніми, утворені за допомогою цього суфікса є дуже поширеними по всій території Італії); *-eto* (*-etto*), від латинського *-etum*; *-ac(c)o*, *-ago*, від кельтсько-латинського суфікса *-acum*, поширеного на півночі Італії; *-asco*, від суфікса лігурійсько-кельтського походження, поширеного на північному заході Італії (наприклад, *Bogliasco* (Больяско) в провінції Генуя); *-ena* (або *-enna*, *-eno*), суфікс етрусського походження, який часто зустрічається в Тоскані та прилеглих районах (у таких назвах, як (*Bolsena*) Болсена в провінції Вітербо); *-ense* (→ *-ese*, *-ise* e *-isi*), суфікс латинського походження, вживання якого поширене в південній області (Наприклад, Марчанізе (*Marcianise*) в провінції Казертано); *-ace* та *-aci*, суфікс грецького походження, має зменшувальне значення і широко поширений на крайньому півдні (наприклад, (*Riace*) Ріаче); *-ai*, *-ei*, *-oi*, типові суфікси для Сардинії (наприклад, *Urzulei* (Урцулей) у провінції Нуоро), які мають долатинське походження та, імовірно, колективну функцію (Conti, 2007). Італійські топоніми можуть складатись з двох або більше елементів. Наприклад, *Pino sulla Sponda del Lago Maggiore* (Піно сулла Спонда дель Лаго Маджоре, провінція Варезе), яке до 1863 р. називали *Pino* (Піно); *Isola del Gran Sasso d'Italia* (Ізола дел Гран Сассо д'Італія, провінція Терамо), *Isola* (Ізола) до 1863 р.; *Sant'Angelo di Piove di Sacco* (Сант'Анджело ді Пйове ді Сакко, Падуя) *Sant'Angelo* (Сант'Анджело) до 1867 р. Топоніми, що складаються з декількох елементів, можуть скорочуватися. Наприклад, *Colle Val d'Elsa* (Колле Вал д'Ельса, Сієна) для місцевих – лише *Colle*, *Portogruaro* (Портогруаро, Венеція) – *Porto*; *Casalincontrada* (Казалінконтрада, К'еті) – *Casale*. У деяких топонімах складові одиниці вже

не розрізняють. Наприклад, *Orvieto* (Орв'єто), від латинського *Urbs vetus*, тобто «старе місто»; *Urbisaglia* (Урбісалья), від латинського *Urbs salvia*. У різних топонімах зустрічають аглютиновані прийменники. Наприклад, *Daiano* (Даяно), що походить від *de Aiano*. Є приклади складніших фраз, таких як *Trambiccoli* (Трамбіколлі) від *intra ambos colles*; *Tramberigori* (Трамберігорі) від *intra ambos rivulos*, *Introdacqua* (Інтродаква), ймовірно, від *inter duas aquas*, *Nimolcampo* (Німолкампо), від *imo campo*; *Nimotorre* (Німоторре) від *in imo turre* (Conti, 2007, с. 615).

Питання перекладу топонімів залишається актуальним для сучасного перекладознавства. Переклад топонімів цікавить дослідників як в межах загальної теорії перекладу, так і стосовно особливостей перекладу топонімів в межах національних топонімічних систем. Як слушно зазначає І. Дерик, переклад власних назв знаходиться на периферії уваги багатьох мовознавців. Проте серед вітчизняних дослідників слід виділити внесок А. Гудманяна у питання перекладу онімів українською мовою. Йому належить розробка питань, пов'язаних з переглядом і вдосконаленням правил перекодування іншомовних власних назв в українській мові. І. Корунець, видатний український перекладознавець, також опікувався питаннями передачі іншомовних власних назв українською мовою і перекодуванням українських власних назв англійською мовою. Відтворенням українських власних назв в англійській мові займався В. Карабан, Т. Іваніна тощо. Розробці питань щодо передачі власних назв в різносистемних мовах присвячував увагу Д. Єрмолович. Узагальнюючи доробок вищезазначених дослідників, можна визначити 4 можливі прийоми перекладу географічних назв: 1) транскодування; 2) калькування; 3) використання традиційної, загальноприйнятої форми написання; 4) змішаний переклад (переклад однієї частини й, наприклад, використання транскодування чи калькування).

І. Дерик зазначає, що останнім часом транскодування є найбільш поширеним прийомом перекладу власних назв з української та російської на англійську та німецьку мови (Дерик, 2012, с. 126). Видатний український перекладознавець І. Корунець детально розглядав способи відтворення фонематичної структури слова при перекладі. І дійсно, більш доречним є відтворення топонімів з урахуванням особливостей їх фонематичної структури в мові оригіналу.

Топоніми можна відтворювати в різних мовах, спираючись на певні подібності у звуковому або графічному аспекті. Звукові подібності доречно передавати за допомогою транскрипції. Іншими словами, відтворюючи звукову форми шляхом використання літер. Графічні подібності слід передавати за допомогою транслітерації, використовуючи літери. Є можливість застосувати метод модифікації, який адаптує топонім до граматичної системи мови перекладу. Іноді з метою збереження форми топоніма застосовується метод калькування. Існують випадки, так званого, традиційного найменування, коли мова йде про історичні традиції та міжнародне значення топоніма. Відповідно до фонематичної структури італійської мови пропонуємо таблицю українських відповідників:

Таблиця 1

Українські відповідники відповідно до фонематичної структури італійської мови

Італійські фонemi	Українські фонemi	Італійські фонemi	Українські фонemi
а	а	т	м
в	б	п	н
с	к	о	о
	ч	р	п

d	д	q	к
e	е	r	р
f	ф	s	с
g	г		з
	дж	t	т
h	-	u	у
i	і	v	в
	и	z	дз
l	л		ц
gn	н'		
gl	л'		
sc+i, e	ш		

Італійські дифтонги та трифтонги теж можна залучити до фонематичної системи української мови наступним чином:

io	<йо>, йо	uo	уо
iu	<йу>, ю	ai	ай
ia	<йа>, я	oi	ой

Для графічного відтворення італійських висхідних дифтонгів в деяких випадках в нагоді стане апостроф, якщо дифтонгу передують b, p, v, m, f, ch. Наприклад, Piemonte (П'ємонт), Piubega (П'юбега), Viale (В'яле), Chianti (К'янті) тощо.

Особливу увагу слід звернути на переклад таких топонімів, як Firenze – Флоренція, Napoli – Неаполь, Roma – Рим, Sicilia – Сицилія, Sardegna – Сардинія, Puglia – Апулія. Ці пари перекладаються за традицією. Можна помітити закономірності при відтворенні таких топонімів, як Genova – Генуя, Mantova – Мантуя, Padova – Падуя. Кінцевий – ova відповідно до традиції передається за допомогою –уя, спричиняючи відповідні фонетичні зміни. При передачі топоніма Genova використовувалась транслітерація, тому фонетичної оригінальності топоніма не збережено. Певні закономірності можна простежити, зіставляючи переклади топонімів, таких як Milano – Мілан, Torino – Турин, Trieste – Трієст. У цих топонімах при відтворенні історично не вживається кінцевий голосний. Така традиція пояснюється прагненням адаптувати поширений і часто використовуваний топонім до особливостей мови перекладу. Часто українські топоніми не мають закінчення та класифікуються як іменники чоловічого роду. Ще одним цікавим моментом є приклади перекладу таких топонімів, як L'Aquila – Аквіла, La Spezia – Спеція. В граматичній системі української мови відсутній артикль, тому з метою адаптації граматичних структур топонімів до особливостей української мови артиклі у вищезазначених власних назвах не відтворювались при перекладі.

Таким чином, топоніми посідають особливе місце серед інших шарів лексики, що зумовлює можливості їх дослідження з різних точок зору. По-перше, з урахуванням тих значень, які вони передають. Топоніми можуть бути важливим свідченням про тип поселення або присутність певних тварин чи наявність рослин. Також топоніми можуть свідчити про історичні події й суспільні зміни, що відбулися з часом на певній території. По-друге, топоніми виступають об'єктом дослідження в межах прагматики, оскільки стають результатом процесу називання та беруть участь у мовних актах людини. По-третє, топоніми можуть давати свідчення про історію розвитку не лише території, але й мови. Вони є яскравим відбитком самобутності національної мови та культури. Італійські топоніми походять ще з пралатинських часів, епохи індоевропейської

долатинської мови, якою розмовляли на частині території сучасної Апулії. Численними є свідчення про топоніми, які належать до пралатинського субстрату – від мови кельтів на півночі Італії до грецької часів колонізації на півдні Італії, Сицилії та частини Сардинії. Топоніми здатні задокументувати впливи різних народів, що прибули до Італії та перебували на її території. Серед усіх можливих прийомів, які можна застосувати до перекладу топонімів, сучасні перекладознавці виділяють: транскодування; калькування; використання традиційної, загальноприйнятої форми написання; змішаний переклад (переклад однієї частини і, наприклад, використання транскодування чи калькування). Італійські топоніми (ойконіми) доречно відтворювати за допомогою транскодування, використовуючи транскрипцію, що дозволить зберегти адекватне сприйняття власної назви. Ресурси української мови повною мірою дозволяють передати звучання італійських топонімів. Деякі географічні назви італійських міст та регіонів перекладаються відповідно до усталеної традиції. Наприклад, Firenze – Флоренція, Napoli – Неаполь, Roma – Рим, Sicilia – Сицилія, Sardegna – Сардинія, Puglia – Апулія. У подальших дослідженнях доречно більш детально зіставити фонетичні системи італійської та української мов з метою глибокого аналізу правил двомовного транскодування, а також розглянути випадки перекладу топонімів з урахуванням усталених традицій та їхньої контекстуальної ролі у художній літературі, особливо фантазійній.

Бібліографічний список

- Дерік, І. М., 2012. До проблеми перекладу українських топонімів на германські мови (на матеріалі української, англійської та німецької мов). *Мова*, 17, с. 123–128.
- Карпенко, О. П., 2004. Топонім. В: В.М. Русанівський, ред. *Українська мова : енциклопедія*. 2-ге вид. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, с. 690.
- Селіванова, О. О., 2008. *Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми*. Полтава : Довкілля-К.
- Суперанская, А. В., 1985. *Что такое топонимика ?* Москва : Наука.
- Comuni italiani. Informazioni e statistiche sui comuni, le province e le regioni in Italia, 2020. *Comuni-Italiani.it*. [online] Available at : <<http://www.comuni-italiani.it/>> [Accessed 14 September 2020].
- Conti, S., 2007. Toponomastica geografica e ricostruzione di un paesaggio storico : il caso del Lazio. In: Vincenzo Aversano, a cura di. *Toponimi e antroponimi : beni-documento e spie di identità per la lettura, la didattica e il governo del territorio* : Atti del Convegno Internazionale di Studi, Salerno, 14-15 novembre 2002. Salerno : Rubbettino, Vol. II, pp. 611–630.
- Conti, S., 2018. La toponomastica italiana dalla nascita ad oggi per lo studio e la conservazione di un territorio. In : Federazione Italiana delle Associazioni Scientifiche per le Informazioni Territoriali e Ambientali, *ASITA* : Proceedings of the XXII Conferenza Nazionale Conference, Bolzano, dal 27 al 29 Novembre 2018. Bolzano, pp. 375–382.
- Enciclopedia Treccani, 2020. *Treccani*. [online] Available at : <<https://www.treccani.it/>> [Accessed 21 August 2020].
- Marcato, C., 1994. Giovanni Flechia e la ricerca toponomastica. In : U. Cardinale, M. L. Porzio Gernia & D. Santamaria, a cura di. *Per Giovanni Flechia nel centenario della morte (1892–1992)*: Atti del Convegno, Ivrea-Torino, 5-7 dicembre 1992. Alessandria: Edizioni dell'orso, pp. 265–271.
- Pellegrini, G. B., 2008. *Toponomastica italiana*. Milano : Hoepli.

References

- Comuni italiani. Informazioni e statistiche sui comuni, le province e le regioni in Italia, 2020. *Comuni-Italiani.it*. [online] Available at : <<http://www.comuni-italiani.it/>> [Accessed 14 September 2020].
- Conti, S., 2007. Toponomastica geografica e ricostruzione di un paesaggio storico : il caso del Lazio [Geographical toponymy and reconstruction of a historical landscape : the case of Lazio]. In : Vincenzo Aversano, a cura di. *Toponyms and anthroponyms : document assets and identity spies for reading, teaching and governing the territory* : Proceedings of the International Conference of Studies, Salerno, November 14-15, 2002. Salerno: Rubbettino, Vol. II, pp. 611–630. (in Italian).
- Conti, S., 2018. La toponomastica italiana dalla nascita ad oggi per lo studio e la conservazione di un territorio [The Italian toponymy from birth to today for the study and conservation of a territory]. In : Federazione Italiana delle Associazioni Scientifiche per le Informazioni Territoriali e Ambientali, *ASITA* : Proceedings of the XXII Conferenza Nazionale Conference, Bolzano, dal 27 al 29 Novembre 2018. Bolzano, pp. 375–382. (in Italian).
- Derik, I. M., 2012. Do problemy perekladu ukrainskykh toponimiv na hermanski movy (na materialy ukrainskoi, anhliiskoi ta nimetskoi mov) [On the problem of translating Ukrainian toponyms into Germanic languages (the Ukrainian, English and German languages)]. *Mova*, 17, pp. 123–128. (in Ukrainian).
- Enciclopedia Treccani, 2020. *Treccani*. [online] Available at: <<https://www.treccani.it/>> [Accessed 21 August 2020].
- Karpenko, O. P., 2004. Toponim [Toponym]. In : V. M. Rusanivskyi, ed. *Ukrainian language: encyclopedia*. 2nd ed. Kyiv: Publishing House «Ukrainian Encyclopedia» them. M. P. Bazhana, p. 690. (in Ukrainian).
- Marcato, C., 1994. Giovanni Flechia e la ricerca toponomastica [Giovanni Flechia and toponymic research]. In : U. Cardinale, M. L. Porzio Gernia and D. Santamaria, eds. *For Giovanni Flechia on the centenary of his death (1892-1992)*: Proceedings of the Conference, Ivrea-Turin, December 5-7, 1992. Alessandria: Edizioni dell'orso, pp.265-271. (in Italian).
- Pellegrini, G. B., 2008. *Toponomastica italiana [Italian toponymy]*. Milano : Hoepli. (in Italian).
- Selivanova, O. O., 2008. *Suchasna linhvistyka : napriamy ta problemy [Modern linguistics : directions and problems]*. Poltava : Dovkillia-K. (in Ukrainian).
- Superanskaia, A. V., 1985. *Chto takoe toponymyka ? [What is toponymy ?]*. Moskva : Nauka. (in Russian).
- Стаття надійшла до редакції 10.02.2021.

H. Tryfonova

I. Terentieva

PROBLEMS OF ITALIAN TOPONYMS TRANSLATION IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

This article systematizes the methods and problems of translating Italian toponyms into the Ukrainian language. It was determined that toponyms can be reproduced in different languages, basing on certain similarities in the sounds or graphics. It's appropriate to convey sound similarities by transcription or reproducing the sound form by using letters. Graphic similarities should be transliterated by letters. It's possible to apply the method of modification, which adapts the toponym to the grammatical system of the translation language. There are cases of using of the traditional name when it comes to historical traditions

and the international importance of the place-name. It's appropriate to reproduce Italian toponyms (oikonyms) by transcoding, using transcription, which will provide the adequate perception of toponyms. The resources of the Ukrainian language fully allow transmitting the sounds of Italian toponyms. Some geographical names of Italian cities and regions are translated according to agreed tradition. For example, Firenze – Флоренція, Napoli – Неаполь, Roma – Рим, Sicilia – Сицилія, Sardegna – Сардинія, Puglia – Апулія.

The article also identifies the features of the formation and use of Italian place-names. It's revealed that toponyms are at the crossroads of history, culture and language. Within translation studies, toponyms should be analyzed taking into account the significations they convey. Toponyms can be important evidence about the type of settlement or the presence of certain animals or plants in certain territory. Toponyms can also indicate historical events and social changes in a particular area. The article determines that Italian toponyms take origin from the pre-Latin language and testify to the influences of the Celtic language in northern Italy and the Greek language caused by the colonization in southern Italy, Sicily and parts of Sardinia. Toponyms document the influences of different peoples who came to Italy and were present on its territory. The naming of geographical objects, like any other reality, is due to the ability to read the linguistic nominative code. When giving a name, a person belonging to a certain language community will refer to the words and traditions of his native language.

Key words: *toponym, oikonym, translation transformations, etymology of toponyms, топониму.*

УДК 811.111'33

Н. Й. Четова

АРТЕФАКТИ БЕЗСМЕРТЯ У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ЛІНГВО-КОГНІТИВНА РЕАЛІЗАЦІЯ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ТВОРІВ ЖАНРІВ КАЗКА, ГОТИЧНИЙ РОМАН ТА ФЕНТЕЗІ)

Стаття присвячена дослідженню історії виникнення та функціонування артефактів безсмертя у світовій літературі, зокрема аналізу їх лінгвокогнітивного утілення в англomовних творах жанрів казка, готичний роман та фентезі. У ході наукової розвідки увага приділена огляду номінативного аспекту вербалізації досліджуваного різновиду артефактів та відтворенню на його основі змістового шару художнього концепту АРТЕФАКТ БЕЗСМЕРТЯ як найвищого рівня абстракції аналізованого феномену. У результаті вивчення лінгвокогнітивних особливостей реалізації артефактів безсмертя з'ясовано, що дані об'єкти у творах з'являються унаслідок принесення когось у жертву, постають у вигляді істоти чи речі, яка забезпечує своєму творцю чи власнику безкінечне існування, в єдиному екземплярі або набором компонентів, може бути знищений за певних умов шляхом застосування зброї чи магії, що веде до ліквідації його творця.

Ключові слова: *артефакт, безсмертя, казка, фентезі, готичний роман, художній концепт, змістовий шар, фрейм.*

DOI 10.34079/2226-3055-2021-14-24-170-180